

ДОКЛАД

за резултатите от проверките на проводимостта на речните корита, състоянието на защитните диги и потенциално опасните язовири в област Ловеч
(съгласно т.4 от Заповед Р-34/13.02.2013 г. на министър-председателя на Р. България)

В изпълнение на задълженията на областния управител, разпоредени в чл. 138а и чл. 140 от Закона за водите междуведомствена комисия, назначена със заповед № РД-07-58/15.04.2013 г., в периода 07.05. – 31.05.2013 г. извърши проверка на техническото и експлоатационно състояние на потенциално опасните язовири, защитните съоръжения, речните корита и отводящите дерета в област Ловеч. В състава на комисията бяха включени представители на Басейнова дирекция за управление на водите „Дунавски район“-Плевен, НЕК ЕАД „Язовири и каскади“ към МИЕТ, ОУПБЗН-Ловеч, РИОСВ-Плевен, ОД„Земеделие“, Регионалната дирекция по горите и Областна администрация. На определен етап от проверките бяха включени и представителите на общините и на „Напоителни системи“ ЕАД, клон „Среден Дунав“-Плевен.

Основна задача на комисията беше изясняване на техническото и експлоатационно състояние на потенциално опасните язовири, комплектуването им с необходимата техническа документация и извършването на постоянен мониторинг върху параметрите на язовирните стени и прилежащите съоръжения. Тази информация е особено важна най-вече за малките (общинските) язовири, за които липсва документация и нямат изградена контролно-измервателна система (КИС). Събирането и обобщаването на тази информация позволи да бъде създадена обективна картина за състоянието на тези обекти, да се проследи динамиката на измененията, настъпили в тях през годините и да се направят изводи за степента на оперативната защита при наводнения.

Тъй като пролетният сезон бе предимно сух, липсваха екстремни ситуации, водещи до промяна на състоянието на речните корита и до наносни натрупвания, комисията насочи своето внимание главно към проверка на потенциално опасните язовири, защитните диги и отводящите дерета.

1. Техническо и експлоатационно състояние на потенциално опасните водните обекти на територията на област Ловеч

Промените в състоянието на тези обекти в сравнение с предходната 2012 г. са незначителни. Изпълнени са малка част от предписанията. Независимо от липсата на финансови средства в част от общините (Угърчин, Троян, Ябланица) са предприети мерки за подобряване състоянието най-вече на облекчителните съоръжения. Няма промяна в състоянието на водоемите в общините Ловеч, Тетевен и Априлци, както и тези стопанисвани от „Напоителни системи ЕАД“-Плевен.

Като потенциално опасни са определени 25 язовира в област Ловеч. Актуализираният списък е утвърден от областния управител и е приложен е към доклада. В списъка са показани настъпилите изменения в тяхното състояние.

От тези язовири 12 са държавна собственост и се стопанисват, както следва:

- От „Напоителни системи“ ЕАД (на МЗХ) – 8;

- От Сдружение за напояване „Света“- Угърчин (на МЗХ) – 1;
- От НЕК ЕАД “Язовири и каскади“ (на МОСВ) – 1;
- От Института по планинско земеделие и животновъдство-Троян (към МЗХ) – 2.

12 язовира са собственост на общините:

- Ловеч – 3;
- Троян – 3;
- Угърчин – 2;
- Тетевен – 1;
- Ябланица – 2;
- Луковит – 1.

Язовир „Черешов дол“, разположен в землището на гр. Априлци е с неустановена собственост. Със съдействието на областния управител, кметът на община Априлци е в процедура по актуването му като общинска собственост. За него е разработен аварийен план, който е предоставен за изпълнение от община Априлци.

От предходния списък на потенциално опасните обекти отпада яз. „Крушуна“, собственост на община Летница. Язовирът е разположен в природния резерват „Маарата“ до с. Крушуна. Няма стопанско значение. През годините обемът му е намалял значително, поради затлачване. Наличните водни количества не представляват заплаха за населението, обектите на критичната инфраструктура и околната среда, а отводящото дере е част от отводнителната система в района, като проводимостта му позволява да поеме изцяло водата от водоема при авария.

Според оценките на комисията, дадени в констативните протоколи **в изправно състояние** са язовирните стени на 13 язовира: 7 стопанисвани от „Напоителни системи“ ЕАД (Крапец, Пустия, Александрово, Мишковец, Пелик дере, Морун, Сопот), един на НЕК (Синдикат) и 5 общински (Тодоричене, Селището, Витина лъка, Шарковското и Боаза).

В неизправно-частично работоспособно състояние са язовирните стени на 9 язовира, 5 от тях са общински (Полето, Прелом, Добродан, Ледевото, Каленик) и 4 - държавни (КОС-1, КОС-2, Каменец и Света). Съгласно изискванията на чл. 46 от Наредба № 13/29.01.2004 г. за условията и реда за осъществяване на техническа експлоатация на язовирните стени и съоръженията към тях, на собствениците (ползвателите) на язовирни стени, са дадени предписания да извършат съответните. Обектите могат да се експлоатират, но при облекчени условия.

В неизправно-неработоспособно състояние са 3 язовира - М. Желязна, Пазар дере и Черешов дол. Отново съгласно по-горе цитираната наредба собствениците (ползвателите) на язовирни стени, определени като неизправни-неработоспособни са длъжни да **намалят натоварванията на съоръженията и да предприемат ремонт.**

На част от язовирите конструктивно не е предвидено изграждане на **контролно измервателна система (КИС) а при други тя** не се поддържа в изправно състояние. Без елементи на КИС са 14 язовира, основно общинските. Разрушена е съществуващата КИС на яз. Витина лъка (община Ябланица), в 5 от язовирите тя е неизправна (Каменец, Морун, Александрово, Мишковец и Пелик дере, всички стопанисвани от „Напоителни системи“ ЕАД-Плевен) и на 5 язовира тя е изправна (Синдикат, Крапец, Пустия, Морун и Сопот).

Предписания за **незабавно предприемане на мерки** за възстановяване на безопасна експлоатация са направени за За тези язовири е предвидено да се осъществи контрол за незабавното изпълнение на предписанията. Такива мерки са предписани за:

- язовирите М. Желязна, Ледевото и Черешов дол - предписанието е **да се отремонтира основният изпускател;**

- язовирите КОС-2 и Пазар дере - разпоредено е *да се провери състоянието на основния изпускател и да се осигури неговата изправност*;
- язовир Полето - наложително е да се предприемат мерки *за предотвратяване на по-нататъшната ерозия при петата на сухия откос*;
- язовирите Каленик и Света - *да се премахне мрежата от входа на преливника*.

Общите предписания са за:

1. Изготвяне на техническа документация, съгласно изискванията на глава VIII от Наредба №13.
2. Извършване на технически мониторинг и съхраняване на резултатите от него, съгласно изискванията на глава II, III, V и VIII от Наредба №13.
3. Премахване на храстовидна и дървесна растителност по короната, сухия и мокър откос на язовирната стена.
4. Поддържане на определена кота на водно ниво (КВН) в съответствие със състоянието на язовирната стена и облекчителните ѝ съоръжения, като се осигури достатъчен свободен обем.
5. Почистване и поддържане на отточните дерета в 500- метровия участък от стената на язовира, като се спазват изискванията на Закона за горите и на Закона за опазване на околната среда. Почистването да се съгласува с представители на РДГ.

Други съществени пропуски при експлоатацията на язовирите са:

- Не се осъществява ремонт и техническа поддръжка на съоръженията, съобразно изискванията на Наредба 13;
- Липсва експлоатационен персонал и заповеди за назначаване на отговорници за съответната язовирната стена и съоръженията към нея;
- В договорите за даване под наем, аренда или на концесия не са конкретизирани задълженията на страните по осъществяване на техническата експлоатация, ремонт, реконструкции за осигуряване на дълготрайност и ефективност на язовирните стени.

Състояние на аварийното планиране – за всички язовири има разработени и съгласувани с ОУПБЗН-Ловеч аварийни планове. Всички планове са актуализирани. Липсват аварийни складове. Към момента на проверка не бяха предоставени протоколи за проведени занятия за усвояване на аварийните планове от собствениците на всички язовири, но такива ще бъдат проведени в съответствие с предоставените графици. Системата за оповестяване при аварийни ситуации е актуализирана. Необходима е целогодишна поддръжка на обслужващите пътища от язовирната стена до републиканската и общинска пътна мрежа.

2. Проводимост на речните корита

а) извън границите на урбанизираните територии

Потвърдена е оценката, че проводимостта на речните легла и съществуващите мостови съоръжения над тях са добри, като това важи най-вече за основните реки в областта Осъм, Вит и Видима.

От основно почистване се нуждае р. Леснова (наричана някъде още Добревска) в участъка от отводящото дере на яз. Витина лъка до с. Златна Панега, Община Ябланица. Дължината на реката е около 5 км и се нуждае от планово почистване. Този обект беше включен в Програмата за планово почистване през 2013 г., но не бяха осигурени необходимите средства. Предложението на комисията е проводимостта на това дере да бъде подобрена, като средствата за това да бъдат осигурени от републиканския бюджет за

дейностите от Националната програма за защита при бедствия (съгл. чл. 140, ал. 3 от Закона за водите).

В един участък на р. Вит, в южния край на с. Торос, община Луковит, в коритото на реката е образуван наносен остров от динамични материали, който е изместил посоката на основното течение. Левият бряг е видимо разрушен и заплашва от ерозия намиращата се в непосредствена близост напречна дига, изградена като защитна преграда през 2006 г. след наводняването на с. Торос. Укрепването с габиони вече е разрушено и последните се намират в речното корито. Необходимо е да се извърши цялостна проектна корекция на р. Вит в този участък (с дължина около 500 м), да се отстранят значителните натрупвания и да се осъществят укрепителни защитни мероприятия по двата бряга на реката. Обектът е включен в Програмата за планово почистване и поддържане на речните корита.

Като критично е определено и отводящото дере на яз. Малка Желязна, община Тетевен. То е с дължина около 1,5 км и отвежда водите от язовира в съседната река Калник. Дерето пресича главен път София-Варна близо до с. Кирчево, община Угърчин и при по-високи води или авария в яз. Малка Желязна, този участък може да бъде наводнен и да създаде проблеми за движението по пътя. Дерето е обрасло с дървета и храстовидна растителност. В основата му има паднала и изгнила дървесна маса. Обектът е включен в програмата за планово почистване през 2013 г.

Изходящото дере на яз. Черешов дол, в долния участък пресича третокласния път Априлци-Севлиево, но мостът през него е със силно ограничена проводимост, следствие на затлачване от наноси и обрасли дървета и се нуждае от почистване. Направено е предписание на кмета на община Априлци и е уведомен директорът на ОПУ-Ловеч.

б) в границите на урбанизираните територии

Почистването на участъците от реките в населените места е проведено по план на кметовете на общини. От предоставената информация е видно, че няма участъци, които биха станали причина за наводняване на жилищни райони, обекти на пътната инфраструктура или биха довели до неприятни екологични последици.

В община Тетевен са набелязани 18 участъка с намалена проводимост по река Вит и притоците ѝ. Като най-критичен общинската комисия е определила участък в м. Лазарините в гр. Тетевен. През изтеклата година са почистени 11 участъка с намалена проводимост на територията на гр. Тетевен, в с. Рибарица и в с. Черни Вит. Общият извод е, че състоянието на определените за критични речни участъци е задоволително.

В община Априлци значително е подобро състоянието на реките Видима и Острешка и е почистено от растителност пространството под мостовете. Общината има отпуснати средства от Междуправителствената комисия за възстановяване и подпомагане към МС за подобряване на инфраструктурата по разработени проекти. Общинските язовири са изпуснати до безопасни нива.

В община Летница са почистени речните корита, а на язовирите е осигурен достатъчен свободен обем. Язовир Крушуна е изваден от списъка на потенциално опасните вонии обекти със заключение нездрав-неработоспособен и подлежи на контрол от общинска комисия.

В община Ябланица със заповед на кмета на общината са назначени отговорници за язовирите. Отдадена е заповед, забраняваща къпането в общинските водоеми и са поставени обозначителни и забранителни знаци. Извършена е проверка на експлоатационното състояние на всички общински язовири. Обобщаващата оценка за състоянието им е добра. Няма непосредствена заплаха за населението и околната среда.

Коритото на р. Осъм, в границите на гр. Троян е почистено по проект на общината и проводимостта на реката е нормализирана. Проверени са всички технически съоръжения на общинските язовири. Дадените предписания се изпълняват.

Актуализирани са аварийните им планове и се поддържа в постоянна готовност системата за оповестяване на органите на ЕСС в община Троян.

В община Угърчин е извършена актуализация на плановете за защита при бедствия, в т.ч. и в частта им за защита от наводнения. Нивата на водата в язовирите са достатъчно ниски и няма да създадат проблеми при продължителни валежи. Всички реки, преминаващи през населени места са с почистени корита. Осигурена е безопасността на населението, околната среда и критичната инфраструктура.

3. Състояние на съществуващите корекции на реки, дерета и защитни диги в област Ловеч

Няма промяна в състоянието на дигите край с. Дерманци, община Луковит. Има цели участъци от по 50-80 м, които са разрушени, като основната причина е недоброто изпълнение на дигите. Заплахата от наводняване на стопански имоти в този участък е реална, но самото разположението на с. Дерманци не предполага непосредствена опасност за хората и жилищните сгради.

Напречната дига до с. Торос, която предпазва селото от наводнения, изградена през 2005 г. за да спре наводняването на жилищните домове е в добро състояние, но корекцията на река Вит в този участък е нарушена и е започнала сериозна ерозия на брега на реката, непосредствено до дигата. Защитните габиони, поставяне някога в този участък вече са в реката.

Не е променено и състоянието на двата отводнителни канала в община Летница, собственост на „Напоителни системи“ЕАД–Плевен: *Отводнителен канал Летница и Крушунско дере*. Основното им предназначение е да отвеждат водите от водосборния район източно от Летница в коритото на р. Осъм. И двата обекта са затлачени, обрасли с храсти, силно е намалена проводимостта им. За състоянието им е уведомено ръководството на „Напоителни системи“ЕАД-Плевен, като са дадени и задължителни предписания.

4. Предприети мерки за привеждане на ПОО в изправно техническо състояние.

Предоставената от междуведомствената комисия информация дава основание да се направи извода, че състоянието на потенциално опасните язовири, речните корита и защитните съоръжения не представлява непосредствена опасност за наводняване на населени места, обекти от критичната инфраструктура и околната среда. При екстремални ситуации (обилни валежи) е възможно язовирите, определени като *неизправни-неработоспособни* да започнат да функционират при *аварийни условия*. За тях е предвиден постоянен мониторинг за изпълнение на предписанията по подобряване на техническата изправност на облекчителните съоръжения, осигуряване на значителен свободен обем и поддържане на активна система за наблюдение и оповестяване.

Набелязаните мерки за подобряване на състоянието на защитата се свеждат до следното:

- **запознаване на кметовете и ръководствата на „Напоителни системи“ ЕАД-Плевен, БДДР и РИОСВ с резултатите от проверката на обектите и състоянието на защитата при наводнения;**
- **изпълнение на направените предписания, особено за обектите, за които те са дадени за незабавно изпълнение, като за това се уведоми ОУПБЗН-Ловеч;**
- **извършване на проверка за изпълнение на предписанията;**
- **предоставяне на допълнителната Програма за планово почистване на реките в Министерството на вътрешните работи за включване на набелязаните в нея дейности в годишния план за 2014 г.**

5. Предложения за подобряване на техническото състояние на водните обекти, водостопанските системи и съоръжения

Резултатите от дейността на комисията и предоставените от нея оценки на водостопанските обекти, както и изводите за цялостното състояние на оперативната защита при наводнение налагат провеждането на непрекъснати мерки за подобряване на стопанисването и техническата поддръжка на язовирите и наблюдение за състоянието и поведението на реките и отточните дерета в и извън урбанизираните територии.

Видно е, че са необходими планови и поэтапни ремонти за възстановяване на първоначалните параметри на хидротехническите съоръжения. За целта, най-вече на общините им е необходима експертна техническа помощ за подготовката на проекти, за възстановяване на липсващата документация, както и финансовото обезпечаване на целия комплекс от дейности.

Набелязаните мерки и дейности в доклада да се съгласуват с РИОСВ-Плевен съгласно Закона за опазване на околната среда и Закона за биологичното разнообразие.

По време на работата на комисията са подготвени:

- 26 констативни протокола за състоянието на потенциално опасните язовири, със съответните задължителни предписания по тях;
- Подготвен е обобщен констативен протокол за цялостната дейност на комисията за обектите, извън списъка на язовирите;
- Актуализиран е списъкът на потенциално опасните язовири;
- Подготвена е Програмата за планово почистване на речните корита.

6. Актуализиране на областния и общинските планове за защита при бедствия в част „Наводнение“

Областният план за защита при бедствия в т.ч. и частта му за защита от наводнения е съгласуван с министъра на вътрешните работи (с писмо I-19731/24.07.2012 г.). При разработването му са отчетени предоставените материали за предварителна оценка на риска от Басейнова дирекция за управление на водите „Дунавски район“ и са приложени картите с районите със значителен потенциален риск от наводнения за областта и общините, разработени по проекта „Разработване на планове за управление на риска от наводнения“.

ВАНЯ СЪБЧЕВА

*Областен управител
на област Ловеч*